

ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ ΤΗΣ ΛΟΓΓΙΑΣ

Του ΣΕΡ. Κ. ΤΣΙΤΣΑ

Ἀπόβραδο στις Λογγιές. Στὸ μαγιατικό δηλαδὴ παράδεισο τῶν χωριῶν μας. Εὐλογημένα καὶ καλὸτυχα τὰ χωριά, πού ἔχουν ἀγαθὴ μοῖρα στὸ πράσινο θαύμα τῆς λογγιάς. Γιὰ νὰ ὑπάρχει λογγιά, πρέπει νὰ περνᾷ ἐκεῖ κάποιο ποτάμι, πού ξαλάφρωσε στὴν προηγούμενη πορεία του ἀπὸ τοὺς χαλιᾶδες καὶ τὰ κοτρώνια κι ἔχει σκαρῶσει μίαν γόνιμη παρόχθια λουρίδα ἀπὸ ἴλυ, ἀπὸ εὐφορο δηλαδὴ χῶμα, πού εἶναι καὶ ποτιστικό μὲ τὸ νεραύλακο τοῦ ἴσιου ποταμιοῦ. Κι ὁ τόπος ὁ ποτιστικὸς εἶναι γιὰ τοὺς χωρικοὺς μας γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Ἐνα στρέμμα λογγιάς ἀξίζει πρὸς πολὺ ἀπὸ ὅλα τὰ ξεροχώραφα πού ἀπαντοῦν στὰ γκριτζάπια καὶ τὰ κακοτράχαλα πλάγια τῶν βουνῶν.

Ἰσως αὐτὸν τὸν ἀγροτικὸ πλοῦτο, τὴς λογγιῆς, νᾶχε ὑπ' ὄψει του ὁ παλιὸς κομματάρχης πού ἔταξε στὴ ρίμη τοῦ δεκάριου προκλογικοῦ του λόγου νὰ φέρει στοὺς ψηφοφόρους του καί... ποτάμια, ὅπως ἱστορεῖ τὸ γνωστὸ ἀνέκδοτο:

—Θὰ σᾶς κάνω καὶ γεφύρια!

—Μὰ δὲν ἔχουμε ποτάμια.

—Θὰ σᾶς φέρω καί... ποτάμια!

Μακάρι νὰ μπορούσε νὰ τοὺς φέρῃ τέτοια ποτάμια μὲ λογγιῆς. Γιατί, ὅπως εἶπαμε, ἡ λογγιά εἶναι δημοσύρηγμα τοῦ ποταμιοῦ. Ἐνα μεγάλο κομμάτι ἀπὸ τὴν ὄρεινὴ γῆ, πού ξεπλένουν καὶ καταβάζουν οἱ μπόρες κι οἱ βροχές, κατασταλάζει καὶ κἀθετα δίπλα στοὺς ὄχθους τῶν κοιλάδων. Οἱ κοπριές ὕστερα ἀπὸ τοὺς σταύλους, τὴς στάνες καὶ τὰ γρέκια τῶν κοπαδιῶν σκորπᾶνε στοὺς ἴδιους τόπους κι ἐκεῖ φτιάχνουν τὸν εὐφορο καὶ ψαχνὸ τόπο τῆς λογγιάς.

Συνήθως κρύβονται οἱ λογγιῆς ἀπὸ λόγιες καὶ συστάδες θεοράτων πλατανίων κι ἄλλων ὑδρόφιλων δέντρων, ἀπὸ τὰ ὅποια καὶ πῆραν τ' ὄνομά τους. Λόγγος εἶναι λατινικὴ λέξη καὶ σημαίνει μακρὺς, ψηλός. Τὰ ψηλά δάση, μὲ τὰ μεγάλα δέντρα, ὀνομάζει ὁ λαὸς μας λόγγους, σ' ἀντίθεση μὲ τοὺς θαμνὸτοπους, τοὺς ρουπακιάδες.

«Κατὰ πού πᾶνε οἱ λογγιῆς, πᾶνε καὶ τὰ σοδεμάτα», λένε οἱ ρουμελιῶτες ἀγρότες. Γιατί οἱ λογγιῆς εἶναι... φορητές. Ροβολᾶνε πρὸς κάτω πολλές φορές. Τὸ ἴδιο τὸ ποτάμι ἐγκαταλείπει κάποτε — ὕστερα ἀπὸ ὀρηκτικὴς κατεβασίς — τὴν κοίτη του κι ἔρχεται σύρριζα στὴ λογγιά κι ἀρχίζει ἐκεῖ τὸ διαβρωτικὸ του ἔργο. Τρᾶει τὴ βάση τοῦ ὄχτου καὶ τὸ χωράφι μαζί μὲ τὰ τριφύλλια καὶ τὰ καρποκλάρια του, γκρεμίζεται στὰ νερά του, γιὰ νὰ τὸ ξεράσει καὶ τ' ἀπιθώση ἄλλου, πρὸς κάτω. «Ἄλλος σκούφωμα κι ἄλλος ξεσκούφωμα». Κάνουν συχνὰ τέτοια ἀστέια οἱ κατεβασίς τῶν ποταμιῶν...

Κάποιο δειλινὸ — πᾶνε μερικὰ χρόνια — ἐρέμβυζα σὲ μιὰ καταπράσινη, ὀλάνθιστη λογγιά τοῦ ἀριστεροῦ ὄχτου τοῦ Σπερχεῖου, δίπλα στὸν δρόμο Λαμία-Καρπενήσι. Μεταξὺ δρόμου καὶ ποταμοῦ βρίσκεται ἡ σμαραγδένια κορδέλα τῆς λογγιάς σὲ πλάτος μερικῶν ἑκατοντάδων μέτρων. Κατάφυτη στὰ τριφύλλια, κηπουρικὰ καὶ καρποφόρα δέντρα, ὅλα ποτιστικά. Δὲν γινόταν πρὸς ὀμορφὴ ὦρα. Μόλις εἶχε βασιλέψει ὁ ἥλιος στὴς κορφές τοῦ Τυμφρηστοῦ. Στὴν ὄκρη τῆς λογγιάς κατὰ τὸ μέρος τοῦ Σπερχεῖου, ὑψώνεται μιά σειρά ἀπὸ πλατάνια. Ὑστερα ἀπαντᾷ ἡ τεράστια κοίτη του σὲ πλάτος πεντακόσια μέτρα μὲ κροκάλες κάτασπρες, μὲ νησιδίες ἄμμου καὶ χαμῶκλαρα, ἀνάμεσα στὴς ὀποιες κάνει τὰ θαλιμία του καὶ τοὺς καπριτζιόζικους ἔλιγμούς τὸ νερὸ τοῦ ποταμοῦ. Στὸν ἀντικρυνὸ του ὄχτο ὑψώνεται ἀπότομα ἕνας καταπράσινος δρυμῆς — ἕνας κατάπικνος δεντρόλογος — πού σκαρφαλώνει ἔως τὴν κορφή τοῦ βουνοῦ, ὅπου μαυρίζουν οἱ μεγάλοπρεπες πυραμίδες τῶν Ἐλατων, στὴς πλαγιές καὶ τὴς παραυάδες τοῦ θρυλικοῦ Τυμφρηστοῦ (Βελοῦχι) πού ὀρθώνεται ἀντικρυστὰ μὲ τὴν «Ὁξυὰ» κωμωδῶν καὶ πανίμορφο, ὅπως τὸν τραγοῦδαί ἡ δημοτικὴ μούσα:

Βελοῦχι μου πανίμορφο, Ὁξυὰ ζωγραφισμένη,
λυῶστε τὰ χιόνια γρήγορα, νὰ χορταρίσση ὁ τόπος...

Στὴν Πίνδο πρέπει νὰ περπατᾷ κανεὶς ἡμέρες ὀλόκληρες, ξεκινώντας ἀπὸ τὴς ἀφετηριῆς τῆς — τὸν κάμπο τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἄρτας κ.τ.λ. — γιὰ νὰ φθάσῃ στὰ μεγάλα τῆς ὑψόμετρα, ἐπάνω ἀπὸ 2.000 μέτρα. Ἐδῶ ὁ Τυμφρηστὸς τινάσσεται ἀπότομα ἀπὸ τὴς κοιλάδες τοῦ Σπερχεῖου καὶ τοῦ Μέγδεβα, σὲ ὕψος 2.315 μέτρα, τόσο ἀπότομα καὶ κατακόρυφα, ὡσάν ἐκεῖνη τὴ στιγμή νὰ πραγματοποιῆ ν' ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς ὕλης του, γιὰ νὰ βυθιστῆ μέσα στὸ γαλάζιο φῶς τῶν αἰθέρων.

Ὁ τοπικὸς θρύλος τοποθετεῖ ἀντίκρου σὲ μιὰ δευτερεύουσα κορφή τοῦ βουνοῦ-ἀνοκέφαλα τοῦ Μαυρίλλου, τὴ μαρμαρωμένη μορφή τοῦ Δία, πού ἀγναντεύει

κατὰ τὴν γειτονικὴ Θεσσαλία, πίσω ἀπὸ τὴν Ὄθη, πρὸς τὰ πανάρχαια ἀνάκτορα τοῦ Ὀλύμπου, σάν ἄλλος Προμηθεὺς Δεσμώτης, πού τὸν ξεθρόνισε ἡ θεϊκὴ γοητεία τοῦ Ναζωραίου. Ἡ ἀνάγλυφη μορφή τοῦ ἀρχαίου Θεοῦ, ὅπως τὴν ἰσμίλειαν «ἔμβροιο καὶ ὑπεῖο», τ' ἀστραπόβροντα χιλιᾶδων χρόνων, δείχνεται μὲ κάποιο μέκος στοὺς ξένους διαβάτες. Θύμηση μακρυνὴ μὴς θριαμβευτικῆς νίκης. Τότε πού τὸ κραταῖο Δωδεκάθεο κατατρόπωναν οἱ ἰσάριθμοι ψαρᾶδες τῆς Γαλιλαίας, δίχως τοὺς κεραυνοὺς τοῦ Δία, μὲ τὴς μελωδικὴς νότες τῆς «καυῆς ἐντολῆς» τῆς ἀγάπης.

*

Τὸ τριφυλλοχώραφο τῆς λογγιάς ἔχει γίνῃ ἐκεῖνο τὸ δειλινὸ χορευτικὴ πίστα. Τέσσαρα κατσικάκια, πού τ' ἀποζούρλανε ὁ Μᾶης, χορεύουν μὲ πῆδους σάμπας καὶ καράμπας. Κουτουλάνε τὴς θημωνιές καὶ τὰ δέματα τοῦ φρεσκοκομμένου τριφυλλιοῦ, κάνουν ἀκροβασίες, σηκώνουν τὴς μουσουδίτσες τους στὸ γαλάζιο ἀντιφέγγισμα τοῦ δειλινοῦ. Δυὸ σιουῆτες κατσίκες οἰκόσιτες εἶναι δεμένες στὸ φράχτη. Αὐτὴς δὲν ἔχουνε μπίσα. Σὲ λίγο ἤρθε ἡ ὦρα τοῦ γυρισμοῦ στὸ χωρὸ. Ἡ κοπέλλα πού τὴς συντροφεύει, λύνει τὸ σχοινὶ καὶ τὴς παίρνει συννάμενες. Φουντωμένος ἀπὸ χλωροσὰ ἦταν ὁ φράχτης. Οἱ πρησιμένες κοιλιές τους βεβαιώνουν ἰὸ ἀφθονὸ βόσκημα. Δὲν ἔχει ὄμως μπίσα, ὅπως εἶπα, ὁ σατανᾶς. Κάποια στιγμή ἡ μὰ μ' ἕνα σάλτο, ἔκοψε τὸ μπόλι μὴς νεαρῆς μηλιάς. Τρομάζει ἡ κόρη: «Ἀχ! ἂν τὸ ἴδι ἡ μάνα μου...»

Ἀνάβα νὰ γίνω συνήγορος στὸ σπῆτι τους, ὅπου θὰ μὲ φιλοξενούσαν. Ἄλλὰ δὲν χρειαζόταν. Τὸ πλοῦσιο περιβόλι τῆς Λογγιάς ἦταν δικὴ τῆς προίκα. Τὴν καμάρωνα, ὅπως βᾶδιζε μέσα στοὺς τάπητες τῆς λογγιάς μὲ τὴς κατσίκες καὶ τὰ μικρὰ τους ἀνήλικα πού τὴ συνόδευσαν κάνοντας τρελλοὺς πῆδους. Μιά ἀβραμαία μακαριότητα κι εὐτυχία, μὰ ἀπεραντωσύνῃ εἰρήνης πλημμύριζε τὴ μαγεμένη ἔξοχῃ. Τὰ κορνέττα τῶν γρύλων ἄρχισαν τώρα ν' ἀντηχοῦν σάν τὴν πρὸ ὑποβλητικὴ, καταυκτικὴ, ὑπόκρουσι, μέσα στὸ εὐφρόσυνο μουσῆριο τῆς ἑαρινῆς πλάσης, πού βρίσκεται στὴν πρὸ ἱερῆ, ὀργιαστικὴ τῆς ὦρα. Τὴν ὦρα πού ἐπιβάλλει σιγὴ κάποια μελωδία:

—Πᾶψε ἀηδουάκι τῆς αὐγῆς,
τ' ἀπόβραδου τριζόνι
ν' ἀκούσω ὁ σπόρος μῖσ' στὴ γῆς,
πῶς σκάει, πῶς ριζώνει...

